

Ivo Perić
Božidara Magovca 15
Zagreb

DVA PISMA FRANA SUPILA TADIJI SMIČIKLASU I IVANU KRSTITELJU TKALČIĆU IZ ARHIVA HAZU

UDK 930.253:929 Supilo, F.(044.2)
94(497.5)-05 Supilo, F.(044.2)

Stručni rad

U pismu Tadiji Smičiklasu, pisanom 1893, Frano Supilo moli Smičiklasa da se zauzme za potporu Osmanu Hadžiću, koji je želio studirati pravo u Zagrebu. U pismu, pisanom 1898. I. K. Tkalčiću, Supilo moli Tkalčića za suradnju u kalendaru „Sveti Vlaho“.

Ključne riječi: *Dubrovnik, Frano Supilo, Tadija Smičiklas, Osman Hadžić, potpora, Ivan Krstitelj Tkalčić, kalendar, politika, korespondencija, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti*

Uvod

U *Arhivskom vjesniku* 1963. godine objavljena je korespondencija Frana Supila iz perioda 1891-1914, koju su prikupili i priredili za tisak Hamdija Hajdarhodžić, Rafo Arneri, Hrvoje Morović i Marija Nemeč.¹ Osim tada objavljenih Supilovih pisama pisanih u raznim prigodama brojnim Supilovim suvremenicima, treba istaknuti da to nisu sva sačuvana Supilova pisma iz tog razdoblja. Autor ovog priloga pronašao je i objavio jedno pismo mladog, 16-godišnjeg Supila, pisano iz Dubrovnika 10. kolovoza 1886. đakovačko-srijemskom biskupu Josipu Jurju Strossmayeru, koje je vjerojatno prvo Supilovo pismo upućeno nekoj javnoj ličnosti.²

Da arhivske ostavštine pojedinih Supilovih suvremenika sadrže još poneko dosad neobjavljeno Supilovo pismo, dokazuje i ovaj prilog, u kojem se predstavljaju

¹ Hajdarhodžić, H., Arneri, R., Morović, H., Nemeč, M. Korespondencija Frana Supila iz perioda 1891-1914. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 6(1963), str. 7-229. Ranije je, također u *Arhivskom vjesniku* objavljena korespondencija Frana Supila iz ratnih godina 1914-1917, koju je prikupio i priredio za tisak Dragovan Šepić. Vidi: Šepić, D. Iz korespondencije Frana Supila. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 1(1958), str. 251-290; 2(1959), str. 337-368.

² Perić, I. Pisma Frana Supila J. J. Strossmayeru. *Forum* (Zagreb). 33(1994), knj. 66, 7/8, str. 569-572.

dva takva pisma iz Arhiva HAZU: jedno, pisano 1893. Tadiji Smičiklasu i drugo, pisano 1898. Ivanu Krstitelju Tkalčiću.³ Frano Supilo je jedan od najistaknutijih hrvatskih političara svoga doba.⁴ Svaki novi podatak o njegovoj aktivnosti je dobrodošao, jer upotpunjava mozaik spoznaja o tom darovitom, upornom, odlučnom i utjecajnom javnom djelatniku. To je razlog objavljivanja i ovih njegovih dosad neobjavljenih pisama.

Kao pravaš (po svom političkom opredjeljenju), Supilo je - za razliku od znatnog broja dalmatinskih i banovinskih pravaša, koji su zazirali od političke suradnje s pristašama ostalih hrvatskih političkih stranaka u Dalmaciji i banskoj Hrvatskoj - želio da svi Hrvati djeluju složno u interesu zaštite i ostvarenja hrvatske političke misli, jer su samo složni mogli biti jači i efikasniji. Kao takav zdušno je podupirao suradničko zbližavanje banovinskih oporbenjaka: pristalica Stranke prava i pristalica Neodvisne narodne stranke. U Dubrovniku se uporno zalagao za što čvršću suradnju mjesnih pravaša⁵ i narodnjaka (pristalica Narodne hrvatske stranke, okupljenih oko Pera Čingrije).

Političko zajedništvo banovinskih pravaša i neodvišnjaka te dalmatinskih pravaša i narodnjaka, iskazano je osobito za vrijeme tri općehrvatska skupa: onog u Makarskoj 1890. prigodom otkrivanja Kačićeva spomenika, u Zagrebu 1891. prigodom održavanja velike gospodarske izložbe u organizaciji Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva te onog u Dubrovniku 1893. prigodom otkrivanja Gundulićevog spomenika.⁶ Na tim općehrvatskim skupovima Supilo se upoznao s brojnim javnim djelatnicima iz Dalmacije i banske Hrvatske, koje dotad nije poznao. Tako se npr. 1891. upoznao u Zagrebu, između ostalih, i s Tadijom Smičiklasom i Ivanom Krstiteljem Tkalčićem.

³ Ovo Supilovo pismo Tkalčiću poznato je i nekim novijim istraživačima Tkalčićeva života i javnog djelovanja, što je vidljivo u radovima: Razum, S. Životopis Ivana Krstitelja Tkalčića. *Tkalčić* (Zagreb). 1(1997), str. 7-262. Grijak, Z. *Doprinos Ivana Krstitelja Tkalčića istraživanju dubrovačke povijesti*. U: *Život i djela Ivana Krstitelja Tkalčića. Zbornik radova znanstvenoga skupa o 100. obljetnici smrti Ivana Krstitelja Tkalčića "Život i djela Ivana Krstitelja Tkalčića"*, Zagreb, 24. svibnja 2005. Uredio Stjepan Razum. Niz: *Radovi*, knj. 8. Zagreb : Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", 2006. Str. 259-272.

⁴ Pobljiže o njegovu političkom djelovanju i značenju tog djelovanja v. u: Supilo, F. *Politika u Hrvatskoj*. Rieka, 1911; Horvat, J. *Supilo : Život jednog hrvatskog političara*. Zagreb, 1938; Šepić, D. *Supilo diplomat : rad Frana Supila u emigraciji 1914-1917. godine*. Zagreb : Naprijed, 1961; Supilo, F. *Izabrani politički spisi*. Priredio Dragovan Šepić. Zagreb : Golden marketing, Narodne novine, 1970; Petriновиć, I. *Politička misao Frana Supila*. Split : Književni krug, 1988; Perić, I. *Mladi Supilo*. Zagreb : Školska knjiga, 1996.

⁵ U Dalmaciji je bio dug put do osnivanja dalmatinske Stranke prava. Tek 1894. osnovana je ta stranka. Do tada su dalmatinski pravaši djelovali individualno ili u mjesnim grupama. Najbrojnije su mjesne grupe postojale u Zadru (oko Ive Prodana), u Splitu (oko Ante Trumbića) i u Dubrovniku (oko Frana Supila). Detaljnije o tome v. u radu Diklić, M. Stranka prava u Dalmaciji povodom 100. obljetnice osnutka (1894-1994). *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru (Zadar)*. 37(1995), str. 779-791.

⁶ Pobljiže o tim općehrvatskim skupovima i njihovu značenju u smislu jačanja političke i emocionalne integracije Hrvatâ v. u: Ibler, J. *Gospodarsko-šumarska Jubilarna izložba hrv.-slav. Gospodarskoga društva u Zagrebu g. 1891*. Zagreb, 1892; Perić, I. Proslava otkrića Kačićeva spomenika u Makarskoj prije sto godina. *Forum* (Zagreb). 30(1991), knj. 61, 1/2, str. 147-162; Perić, I. Proslava otkrića Gundulićeva spomenika u Dubrovniku. *Forum* (Zagreb). 32(1993), knj. 65, 4/6, str. 391-405.

Pismo Frana Supila Tadiji Smičiklasu iz 1893.

Kao povjesničar, profesor zagrebačkog Mudroslovnog (Filozofskog) fakulteta, akademik, tajnik JAZU, predsjednik Matice hrvatske i politički aktivist, Smičiklas je uživao velik ugled u hrvatskom javnom životu. Njegova *Poviest hrvatska*, u dva sveska, bila je prva sinteza sveukupne povijesti Hrvata, napisana znalački i pregledno te kao takva prihvaćena od čitalaca u svim hrvatskim zemljama. Među čitateljima su bile vrlo popularne i njegova dvosveščana knjiga *Dvjestagodišnjica oslobođenja Slavonije* i studija *Obrana hrvatske narodne ideje od 1790. do 1835*. Kao politički aktivist djelovao je u redovima Neodvisne narodne stranke.

Supilova *Crvena Hrvatska*⁷ imala je svoje čitatelje ne samo u Dubrovniku i Dalmaciji, već i u Istri, u banskoj Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini. Među njenim bosansko-hercegovačkim čitateljima, osim katolika, u znatnom broju su i muslimani (*muhamedanci* - kako su ih tada zvali, pa ih je tako nazivao i Supilo). S nekima od bosansko-hercegovačkih muslimana, kao svojim suradnicima i prijateljima, Supilo je vodio i prepisku. Jedan od njih bio je i Osman Hadžić, Mostarac, polaznik Šerijatske škole u Sarajevu. Hadžićevu želju da nastavi svoje daljnje obrazovanje na Pravnom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta, Supilo je svesrdno podržao, pa je pismom od 10. srpnja 1893. zamolio Smičiklasa da svojim posredovanjem pomogne u toj stvari. Evo tog Supilova pisma u cijelosti:⁸

„Veleučeni Gospodine!

Oprostite na mojoj slobodi i da Vam zanovijetam, a stvar za koju ću Vas molit leži mi veoma na srcu. Ja imam u Sarajevu na šerijatskoj školi dobrog prijatelja, jednog slušatelja iz Mostara. Taj se mladić zove Osman eff. Hadžić, vatren je Hrvat, te koliko može radi i zborom i tvorom za našu stvar između muhamedanaca - dakako u potaji, jer znate kako je u Bosni.⁹ Ove godine svršiče (na 23. ov. mj.) šer.[ijatsku] školu sa odličnim uspjehom, jer je zbilja jedno pametno momče, te bi se onda mogao namjestiti kao kadija za početak na platu od 500 do 600 fior.[ina], a poslije više. Njega vuče želja

⁷ Tjedni list *Crvena Hrvatska* u Dubrovniku je pokrenuo, izdavao i uređivao Frano Supilo. List je počeo izlaziti 7. veljače 1891. Nakon Supilova odlaska iz Dubrovnika - sredinom prosinca 1899, *Crvena Hrvatska* je otada povjerena brizi njenih novih izdavalatelja i urednika te dalje redovito izlazila sve do početka Prvog svjetskog rata, kad je ugašena policijskom zabranom. Njezin posljednji broj izašao je 25. srpnja 1914.

⁸ Arhiv HAZU (Centralna zbirka). Osobni arhivski fond Smičiklas Tadija, XV-45 A.

⁹ Bosna i Hercegovina su se od 1878. nalazile pod austrougarskom okupacijskom upravom. Najviši upravni organ tog okupacijskog sustava bila je Zemaljska vlada u Sarajevu s četiri odjela: za unutarnje poslove, za financije, za pravosuđe i za građevine. Na čelu te vlade nalazio se zemaljski poglavar. Ovu je funkciju u to vrijeme, kao i funkciju zajedničkog austrougarskog ministra financija za BiH, obavljao Benjamin Kallay. S obzirom na vjersku strukturu stanovništva BiH, koju su sačinjavali katolici, muslimani i pravoslavci, dolazilo je sve više do previranja unutar tih vjerskih skupina najuže povezanih s isticanjem njihovih nacionalnih identiteta. Katolici su se izjašnjavali kao Hrvati, pravoslavci kao Srbi, dok su muslimani zadržavali svoju nacionalnu neodređenost, osim onih među njima koji su se opredijelili za hrvatstvo ili za srpstvo. Nacionalno neodređeni bosansko-hercegovački muslimani isticali su da su oni Bošnjaci, pa su u skladu s tim i svoj jezik nazivali bosanskim. Oni su od 1891. izdavali u Sarajevu svoj tjednik *Bošnjak*, tiskan latinicom. Kallay se, radi „mira u kući“, protivio različitim nacionalnim iskazima na bosansko-hercegovačkom prostoru, pa je, da bi osigurao takav „mir“, podupirao unitarističko bošnjaštvo kao sveukupnu nacionalnu odrednicu tog prostora.

na Zagrebačkoj univerzi pravo, pak da se posveti neodvisnom odvjetničkom zvanju. U tu svrhu se meni obratio da mu ja razvidim da li bi mogao biti primljen tamo kao redoviti đak i bi li dobio stipendijum. Ja sam preko nekih prijatelja učinio potrebite korake za prvo pitanje i Kršnjavi¹⁰ mu je odgovorio da bi mogao biti primljen kako je želio, jer će mu se šer.[tjatskla] nauka smatrati kao gim.[nazija], a kako poslije želi postati doktorom, da nema druge nego učiniti molbenicu na Njegovo Veličanstvo,¹¹ koje će mu to dozvoliti.

S te strane dakle miran. Jedino ga još muče sredstva, jer je on vrlo siromašan. Boji se da bi dobio za to potporu od Zemaljske vlade bosanske, pa se listom meni obrati da ga savjetujem što da učini.

Ja sam ne znam da li bi on tamo mogao primiti kakvu potporu, pa Vas lijepo molim da biste se zauzeli za ovog mladog muhamedanca, te ili mene ili njega obavijestili što ima raditi. Javite radije meni, da li bi mu hrv.[vatska] vlada dala kakav stipendijum? Bi li isto prije mogao imati od kakva priv.[atnog] dobrotvora, a nadasve bi li ste Vi tamo u Zagrebu preko kakva prijatelja u Sarajevu mogli uplivati na bos.[ansku] Vladu, da mu ona, u najgorem slučaju, pomogne?

Veoma bi mi milo bilo kad bi mog Osman mogao proturati na naše sveučilište. Vjerujte da bi nam on mnogo koristio u Bosni, jer nije kakav vjetrogonja nego ozbiljan i marljiv mladić.

Prilažem ovdje njegovo pismo,¹² iz kojeg ćete još bolje razumjet njegov položaj. Pozdravljam Vas srdačno i ostajem Vaš pokorni sluga

Dubrovnik 10. 7. [18]93.

F. Supilo“

Prema podacima iz kasnijih faza života i rada Osmana Hadžića, zna se da je nakon završene Šerijatske škole u Sarajevu, završio i Pravni fakultet u Zagrebu.¹³ Službovao je potom najprije u sudstvu i upravi, da bi zatim niz godina radio kao profesor šerijatsko-sudačkih škola u Mostaru, Sarajevu i Banjoj Luci. Iskazao se kao publicist i književnik. U suradnji s Mostarcem Ivanom Milićevićem, pod zajedničkim pseudonimom *Osman-Azis*, suautor je triju zbirki novela: *Bez nade* (1895), *Na pragu novoga doba* (1896) i *Bez surhe* (1897), koje je izdala Matica hrvatska u Zagrebu.

¹⁰ Izidor Kršnjavi, povjesničar umjetnosti, bio je od 1891. do 1896. predstojnik Odjela za bogoštovlje i nastavu u Zemaljskoj vladi banske Hrvatske.

¹¹ Odnosi se na cara i kralja Franju Josipa I., austrougarskog vladara.

¹² To pismo poslano je iz Sarajeva 6. srpnja 1893. U njemu se Hadžić, dobno pripadnik Supilove generacije, obraća Supilu s *ti*. Uz ostalo, hvali pisanje *Crvene Hrvatske* i raduje se što je proslava otkrića Gundulićeva spomenika u Dubrovniku protekla onako izrazito „u hrvatskom duhu“.

¹³ Poblize o muslimanima u Zagrebu v. u knjizi Hasanbegović, Z. *Muslimani u Zagrebu : 1878.-1945. : doba utemeljenja*. Zagreb : Medžilis Islamske zajednice Zagreb, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2007.

Pismo Frana Supila Ivanu Krstitelju Tkalčiću iz 1898.

Boreći se u Dubrovniku preko svoje *Crvene Hrvatske* protiv tamošnjih koaliranih pristaša Autonomaske (talijansko-talijanaške) i Srpske stranke, kao zatiratelja hrvatskog nacionalnog identiteta toga grada i kao protivnikâ hrvatske političke misli, Supilo je nastupao s mnoštvom svestranih, vrlo uvjerljivih povijesnih, književno-umjetničkih, etnografskih, demografskih, političkih i drugih argumenata i tako uspješno raskrinkavao protivnička stajališta i težnje. Da još više osnaži svoje inače snažno političko djelovanje, htio je pokrenuti i izdavanje kalendara *Sveti Vlaho*, koji bi, uz kalendarski dio, sadržavao i opširnije političke komentare, znanstvene članke, kronike raznih društvenih događanja i druge zanimljive priloge.¹⁴

Kalendar *Sveti Vlaho* - prema Supilovoj zamisli - trebao je izaći krajem 1898. za 1899. godinu. Njegovo uredništvo sačinjavali su, osim Supila, još i Ante Liepopili,¹⁵ Antun Krespi¹⁶ i Jozo Spasoje Fattori.¹⁷ Pripremajući taj kalendar zborničkog tipa, Supilo se u svoje i u ime ostalih članova uredništva obratio nekolicini ljudi od pera u Dubrovniku i izvan Dubrovnika s molbom da pripreme i da mu pošalju svoj suradnički prilog. Tako se, između ostalih, 9. svibnja 1898. obratio pismom i Ivanu Krstitelju Tkalčiću.

Tkalčić je bio na glasu kao vrstan povjesničar. Objavio je brojna historio-grafska djela, od kojih posebno valja istaknuti: *Slovensko bogoslužje*, *Poviest Hrvata*, I-II, *Povijesni spomenici Zagrebačke biskupije*, I-II, *Povijesni spomenici sl. kr. grada Zagreba* (u 11 svezaka). Supilovo vlastoručno pismo Tkalčiću, u kojem je supotpisao i ostale članove uredništva kalendara *Sveti Vlaho*, glasi ovako:¹⁸

„Ugledni Gospodine i Domordče,

Podpisani, kao promicateljni odbor, namisliše do godine izdati kalendar „Sveti Vlaho“ koji će bolje dokazati da su Hrvati i živi i budni u našijem stranama, a da bude ustuk srpskomu kalendaru, koji eto ima dvije godine izlazi iz Srpske dubrovačke štamparije.

Ponizno i smjerno zato pristupamo uglednom V.[ašem] G.[ospodstvu] da biste imali dobrotu priposlati nam koju malu stvarcu, bilo i deset redaka iz Vašega vrstnoga pera, koja bi se odnašala na Dubrovnik stari ili sadašnji, na povijest, literaturu, vladu ili na osobni Vaš utjecaj, da ju uvrstimo.

Tim ćete nami veliko dobro učiniti, a prilično razvijeni duh hrvatski u našim stranama potvrditi.

¹⁴ Svoje kalendare izdavale su i protivničke stranke u Dubrovniku. Pristaše Autonomaske (talijansko-talijanaške) stranke, počev od 1896. izdavale su kalendar pod imenom *L' Epidauritano. Lunario Raguseo*, a pristaše Srpske stranke od 1897. izdavale su kalendar pod nazivom *Dubrovnik*.

¹⁵ Ante (Antun) Liepopili, svećenik, publicist i političar (Makarska, 29. XII. 1848. - Dubrovnik, 1. I. 1940).

¹⁶ Antun Crespi (Krespi), činovnik i publicist (Split, 8. II. 1869. - Zagreb, 20. III. 1961).

¹⁷ Supilov prijatelj i politički suradnik.

¹⁸ Arhiv HAZU (Centralna zbirka). Osobni arhivski fond Tkalčić Ivan Krstitelj, XV 9/A-156.

Mi ćemo pokušati i, bude li dovoljno odaziva, objelodaniti ga kroz jesen. Slučajnu radnjicu molimo da odpremite najdalje do svrhe srpnja Uredništvu „Crvene Hrvatske“.

Ostajemo unaprijed harni i smjerno nazivljemo se preodane sluge.

Dubrovnik 9. svibnja 1898.

*Ante kanonik Liepopili
Frano Supilo
Antun Krespi
Jozo Spasoje Fattori“*

Do izdavanja kalendara *Sveti Vlaho* u Dubrovniku nije došlo vjerojatno zbog toga, što nije bilo dovoljno odaziva ni od strane suradnika, ali ni pretplatnika. Supilo je - putem *Crvene Hrvatske* - nastavio svoju upornu političku borbu za ciljeve radi kojih je i pokrenuo taj list: *da se intenzivnije razvija i učvrsti hrvatska nacionalna svijest u Dubrovniku i da dubrovačka općinska uprava ponovno dođe u hrvatske ruke*. Kako se 1899. godina sve više približavala, a s njom i novi općinski izbori, bilo je sve bliže i konačno ostvarenje tih ciljeva, zacrtanih političkim programom *Crvene Hrvatske*. Nakon tih izbora, dubrovački Hrvati (pravaši i narodnjaci) izašli su kao pobjednici.¹⁹ Za novog općinskog načelnika izabran je Pero Čingrija, vođa dubrovačkih narodnjaka, istaknuti pobornik hrvatske političke misli, koji je kao čovjek i političar najbliže surađivao s Franom Supilom od početka njegove djelatne pojave na dubrovačkoj, dalmatinskoj i uopće hrvatskoj političkoj sceni.

Nakon te vrlo značajne pobjede u Dubrovniku (1899), Supilo je, veoma zadovoljan tim postignućem, odlučio napustiti dubrovačko političko poprište i prihvatiti nove, šire djelatne izazove. Preselio se u Sušak, gdje je od početka 1900. izdavao i uređivao *Novi list*.

Izvori i literatura

Arhiv HAZU (Centralna zbirka). Osobni arhivski fondovi Smičiklas Tadija i Tkalčić Ivan Krstitelj.

Diklić, M. Stranka prava u Dalmaciji povodom 100. obljetnice osnutka (1894-1994). *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* (Zadar). 37(1995), str. 779-791.

Grižak, Z. *Doprinos Ivana Krstitelja Tkalčića istraživanju dubrovačke povijesti*. U: *Život i djela Ivana Krstitelja Tkalčića. Zbornik radova znanstvenoga skupa o 100. obljetnici smrti Ivana Krstitelja Tkalčića "Život i djela Ivana Krstitelja Tkalčića"*, Zagreb, 24. svibnja 2005. Uredio Stjepan Razum. Niz: *Radovi*, knj. 8. Zagreb : Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", 2006. Str. 259-272.

Hajdarhodžić, H., Arneri, R., Morović, H., Nemeč, M. Korespondencija Frana Supila iz perioda 1891-1914. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 6(1963), str. 7-229.

Hasanbegović, Z. *Muslimani u Zagrebu : 1878.-1945. : doba utemeljenja*. Zagreb : Medžilis Islamske zajednice Zagreb, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2007.

¹⁹ Počevši od 1890. uprava dubrovačke općine nalazila se u rukama srpsko-autonomaške stranačke koalicije.

- Horvat, J. *Supilo : Život jednog hrvatskog političara*. Zagreb, 1938.
- Ibler, J. *Gospodarsko-šumarska Jubilarna izložba hrv.-slav. Gospodarskoga društva u Zagrebu g. 1891*. Zagreb, 1892.
- Perić, I. Proslava otkrića Kačićeva spomenika u Makarskoj prije sto godina. *Forum* (Zagreb). 30(1991), knj. 61, 1/2, str. 147-162.
- Perić, I. Proslava otkrića Gundulićeva spomenika u Dubrovniku. *Forum* (Zagreb). 32(1993), knj. 65, 4/6, str. 391-405.
- Perić, I. Pisma Frana Supila J. J. Strossmayeru. *Forum* (Zagreb). 33(1994), knj. 66, 7/8, str. 569-572.
- Perić, I. *Mladi Supilo*. Zagreb : Školska knjiga, 1996.
- Petrinović, I. *Politička misao Frana Supila*. Split : Književni krug, 1988.
- Razum, S. Životopis Ivana Krstitelja Tkalčića. *Tkalčić* (Zagreb). 1(1997), str. 7-262.
- Supilo, F. *Politika u Hrvatskoj*. Rieka, 1911.
- Supilo, F. *Izabrani politički spisi*. Priredio Dragovan Šepić. Zagreb : Golden marketing, Narodne novine, 1970.
- Šepić, D. Iz korespondencije Frana Supila. *Arhivski vjesnik* (Zagreb). 1(1958), str. 251-290; 2(1959), str. 337-368.
- Šepić, D. *Supilo diplomat : rad Frana Supila u emigraciji 1914-1917. godine*. Zagreb : Naprijed, 1961.

Summary

TWO LETTERS OF FRANO SUPILO ADDRESSED TO TADIJA SMIČIKLAS AND IVAN KRSTITELJ TKALČIĆ FROM THE ARCHIVES OF THE CROATIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

In the letter addressed in 1893 to Tadija Smičiklas Frano Supilo asked for his influential support to Osman Hadžić, a Muslim from Herzegovina who declared himself as Croat. Hadžić finished the Sharia school in Sarajevo and wanted to continue his education by studying law at the University of Zagreb. Hadžić's wish was granted. Hadžić, a Mostar native, later worked as a barrister in judiciary and administration, as well as a long time teacher of Sharia schools in Mostar, Sarajevo and Banja Luka. He was also a distinguished publisher and writer. In the second letter, addressed to Ivan Krstitelj Tkalčić (written in 1898), Supilo asked for his collaboration on 'Sveti Vlaho' calendar, which he meant to publish in Dubrovnik starting from 1899. The publication of the calendar never materialised, probably due to insufficient number of collaborators and subscribers.

Keywords: *Dubrovnik, Frano Supilo, Tadija Smičiklas, Osman Hadžić, support, Ivan Krstitelj Tkalčić, calendar, politics, correspondence, Croatian Academy of Sciences and Arts*

Translated by Marijan Bosnar